

teatre

Poesia d'ahir,
actriu de sempre

XAVIER PÉREZ

'Con diez cañones por
banda'

Con diez cañones por banda, d'Esther Formosa. Direcció: Joan Casas. Escenografia i vestuari: Cristina Gracia. Llums: Joaquín Guirado. Intèrpret: Esther Formosa. Teatre Malic, 3 de juny de 1992.

Esther Formosa és una actriu amb vocació de *personatge*. Joan Casas ho va entendre perfectament quan va promoure i bastir al voltant d'ella la llegenda d'una Canyi que avui tot Barcelona coneix —o hauria de conèixer—, i que s'ha permès aquest cop unes vacances, per donar pas a la presentació d'una inclassificable rapsoda de múltiples registres: però l'actriu —que ve, en aquest cas, a recordar-nos que la poesia també pot ser *camp*—, continua evidenciant una inequívoca sensibilitat *canyiniaña*, i no debades un dels moments millors del nou espectacle és la recitació d'un text que no té pèrdua —de l'il·lustre desconegut Tomàs Borràs—, rebatejat com *Copla de la Canyi*. Esther Formosa ha començat a fondre's —i a confondre's— amb al seva *Canyi*, però això no provoca en el públic cap sensació de cansament o de reiteració sinó, contràriament, de pur plaer per retrobar una creació escènica cada vegada més poderosa i indestructible.

Joan Casas, director de l'espectacle, té també les seves vocacions particulars: creure en el teatre de butxaca n'és una; manipular l'atenció i les expectatives del públic n'és una altra. A *Con diez cañones por banda* li escau el Malic: és un espectacle de titelles, encara que amb una actriu sensacional al comandament de la nau:

la rapsoda apareix davant el públic amb la seva maleta, d'on extreu tot d'objectes que acompanyen la recitació, ara il·lustrant-la, ara replicant-la, ara senzillament poetitzant-la (com passa amb un brillant efecte final a propòsit de l'ull tapat d'un famosíssim pirata literari...).

Però també els poemes són una mica *titelles* de l'espectacle: són versos que responen a aquell tipus de poesia *de tota la vida* que, de Rubén Darío a Espinosa, va ser memoritzada per generacions senceres de lectors de les famoses *Mejores poesías*... Són poemes molt manipulats, perquè l'Esther Formosa ens n'ofereix una lectura ambigua i plena de transformacions, entre la paròdia i l'homenatge, que condiciona també les expectatives del públic. Aquest es veu obligat a conciliar falses ingenuïtats amb desbordants explosions de sinceritat escènica, a descobrir-se contradictori i variable (de la riallada autosuficient a l'aplaudiment emocionat), fins a la total manipulació que suposa *La canción del pirata*, suma de registres interpretatius on el públic passa per totes les fases receptives possibles, abans de convertir-se ell mateix en rapsoda obligat de la recitació.

Ab tots aquests elements al seu favor, el muntatge possibilita, a més, assaborir de nou el prodigiós talent interpretatiu d'Esther Formosa —tant se val que canti o que reciti—, reina d'un espectacle difícilment classificable, la contemplació del qual deixarà literalment bocabadat tothom que tingui l'encert de passar pel Malic qualsevol d'aquests vespres.